

Upamiętnienie uczestników wojny polsko-bolszewickiej

Wykaz grobów wojennych z 1920 r.
wyremontowanych przez Biuro Upamiętniania Walk i Męczeństwa
w latach 2018-2019 oraz plany na 2020 r.

2018 r.

1. Narew - mogiła strz. Julina Kupcewicza żołn. WP 1920 r. - Oddz. Białystok
2. Czudec - mogiła por. Stanisława Głuszka - Oddz. Rzeszów
3. Pszczonów, remont mogiły wojennej ułana Lucjana Jaraczewskiego
4. Siedliska Bogusz - mogiła kpt. Jana Zdziarskiego - Oddz. Rzeszów
5. Starawieś (gm. Liw) - mogiła nieznanego żołnierza WP 1920 r.
6. Warszawa, Cmentarz Wojskowy na Powązkach, kwatera żołnierzy Wojska Polskiego poległych w 1920 r. - mogiła kpr. Lucjan Strausa
7. Warszawa, Cmentarz Wojskowy na Powązkach, kwatera żołnierzy Wojska Polskiego poległych w 1920 r. - mogiła Stanisława Chmielewskiego
8. Warszawa, Cmentarz Wojskowy na Powązkach, kwatera żołnierzy Wojska Polskiego poległych w 1920 r. - mogiła Heleny Korolowej-Kolarzowskiej
9. Warszawa, Cmentarz Wojskowy na Powązkach, kwatera żołnierzy

Wojska Polskiego poległych w 1920 r. – mogiła
sanitariuszki Czesławy Chałusz

2019 r.

1. Łomża – mogiła ochotnika 1920 r. Franciszka Penkali – oddz. Białystok
2. Kopytów (gm. Kodeń) – mogiła 2 żołnierzy WP 1920 r. (Czerwiński i NN) – Oddz. Lublin
3. Hrubieszów – 3 mogiły indywidualne (sanitariuszka i 2 funkcjonariuszy Policji Państwowej) – Oddz. Lublin
4. Nowy Dwór – mogiła żołn. WP 1920 r. – Michała Grędo
5. Warszawa, Cmentarz Wojskowy na Powązkach, kwatera żołnierzy Wojska Polskiego poległych w 1920 r. – mogiła Wincentego Żyłko
6. Warszawa, Cmentarz Wojskowy na Powązkach, kwatera żołnierzy Wojska Polskiego poległych w 1920 r. – mogiła Stefana Cegiełki
7. Warszawa, Cmentarz Wojskowy na Powązkach, kwatera żołnierzy Wojska Polskiego poległych w 1920 r. – mogiła Kazimierza Leszczyńskiego
8. Warszawa, Cmentarz Wojskowy na Powązkach, kwatera żołnierzy Wojska Polskiego poległych w 1920 r. – mogiła Bolesława Zaleskiego
9. Warszawa, Cmentarz Wojskowy na Powązkach, kwatera żołnierzy Wojska Polskiego poległych w 1920 r. –mogiła Bernarda Nowaka
10. Warszawa, Cmentarz Wojskowy na Powązkach, kwatera żołnierzy Wojska Polskiego poległych w 1920 r. – mogiła Maryi Kaczyńskiej
11. Warszawa, Cmentarz Wojskowy na Powązkach, kwatera żołnierzy Wojska Polskiego poległych w 1920 r. – mogiła Konrada Kaczyńskiego
12. Warszawa, Cmentarz Wojskowy na Powązkach, kwatera żołnierzy Wojska Polskiego poległych w 1920 r. – mogiła Włodzimierza Jerzego Hellmana
13. Warszawa, Cmentarz Wojskowy na Powązkach, kwatera żołnierzy

Wojska Polskiego poległych w 1920 r. – mogiła Mariana Doeriga

14. Warszawa, Cmentarz Wojskowy na Powązkach, kwatera żołnierzy Wojska Polskiego poległych w 1920 r. – mogiła Aleksandra Stanisława Kosika

2020 r.

1. Łomża, remont mogiły Jana Żbikowskiego – ochotnika, pochowany na cmentarzu katedralnym w Łomży
2. Narewka, remont mogiły Jana Mackiewicza – sołtysa Masiewa Starego, cmentarz parafialny w Narewce
3. Matcze (gm. Horodło) – kwatera żołn. WP 1920 r. Oddz. Lublin – wrzesień – październik 2020 r.
4. Myszyniec, remont grobu zbiorowego Huzarów Śmierci, cmentarz parafialny w Myszyńcu
5. Hostynne Kolonia (gm. Werbkowice) – cmentarz żołn. WP 1920 r. – Oddz. Lublin – lipiec 2020 r.
6. Sitaniec (gm. Zamość) – mogiła uł. F. Krasowskiego – Oddz. Lublin – sierpień – wrzesień 2020 r.
7. Trawniki – kwatera żołn. WP 1920 r. – Oddz. Lublin – wrzesień 2020 r.
8. Jarosław – mogiła por. Bolesława Przewoźniczka – Oddz. Rzeszów – sierpień 2020 r.
9. Sadowne – mogiła nieznanego żołnierza 1920 r. – lipiec 2020 r.
10. Szczecin, remont grobu Jana Sulowskiego – planowany termin 20.08.2020 r.
11. Szczecin, remont grobu płk. prof. Tadeusza Sulowskiego – planowany termin 22.07.2020 r.
12. Pułtusk – kwatera żołnierzy WP 1920 i 1939 r. – lipiec 2020 r.

Planowane Odsłonięcie Listopad 2020 r.

1. Warszawa, Cmentarz Wojskowy na Powązkach, kwatera żołnierzy

Wojska Polskiego poległych w 1920 r. – mogiła Stanisława Nalesy
– listopad 2020 r.

2. Warszawa, Cmentarz Wojskowy na Powązkach, kwatera żołnierzy
Wojska Polskiego poległych w 1920 r. – mogiła Antoniego
Bilińskiego Ostrowskiego
3. Warszawa, Cmentarz Wojskowy na Powązkach, kwatera żołnierzy
Wojska Polskiego poległych w 1920 r. – mogiła J...;
4. Warszawa, Cmentarz Wojskowy na Powązkach, kwatera żołnierzy
Wojska Polskiego poległych w 1920 r. – mogiła Augustyna
Wojciechowskiego
5. Warszawa, Cmentarz Wojskowy na Powązkach, kwatera żołnierzy
Wojska Polskiego poległych w 1920 r. – mogiła Antoniego
Baranowskiego
6. Warszawa, Cmentarz Wojskowy na Powązkach, kwatera żołnierzy
Wojska Polskiego poległych w 1920 r. – mogiła Czesława
Niekrasza
7. Warszawa, Cmentarz Wojskowy na Powązkach, kwatera żołnierzy
Wojska Polskiego poległych w 1920 r. – mogiła Feliksa
Sowińskiego
8. Warszawa, Cmentarz Wojskowy na Powązkach, kwatera żołnierzy
Wojska Polskiego poległych w 1920 r. – mogiła Aleksandra
Kopańskiego
9. Warszawa, Cmentarz Wojskowy na Powązkach, kwatera żołnierzy
Wojska Polskiego poległych w 1920 r. – mogiła Ottona Górskiego
10. Warszawa, Cmentarz Wojskowy na Powązkach, kwatera żołnierzy
Wojska Polskiego poległych w 1920 r. – mogiła Marcelego Kubiaka
11. Warszawa, Cmentarz Wojskowy na Powązkach, kwatera żołnierzy
Wojska Polskiego poległych w 1920 r. – mogiła Leona Pudlika
12. Warszawa, Cmentarz Wojskowy na Powązkach, kwatera żołnierzy
Wojska Polskiego poległych w 1920 r. – mogiła Grzegorza
Marcinkowskiego
13. Warszawa, Cmentarz Wojskowy na Powązkach, kwatera żołnierzy

Wojska Polskiego poległych w 1920 r. – mogiła Jana Raka

14. Warszawa, Cmentarz Wojskowy na Powązkach, kwatery żołnierzy Wojska Polskiego poległych w 1920 r. – mogiła Kazimierza Siedleckiego
15. Warszawa, Cmentarz Wojskowy na Powązkach, kwatery żołnierzy Wojska Polskiego poległych w 1920 r. – mogiła Jana Waszkiewicza
16. Warszawa, Cmentarz Wojskowy na Powązkach, kwatery żołnierzy Wojska Polskiego poległych w 1920 r. – mogiła Stanisława Bieguna
17. Warszawa, Cmentarz Wojskowy na Powązkach, kwatery żołnierzy Wojska Polskiego poległych w 1920 r. – mogiła Antoniego Lipińskiego
18. Warszawa, Cmentarz Wojskowy na Powązkach, kwatery żołnierzy Wojska Polskiego poległych w 1920 r. – mogiła Edwarda Zakrzewskiego

Realizacje, związane z 1920 r. odsłonięte w latach 2017–2019

1. Różanystok (woj. podlaskie) – tablica w kościele w Różanymstoku poświęcona gen. Edwardowi Godlewskiemu „Garda”, „Izabelka” (1895–1945); oficerowi WP, uczestnikowi wojny polsko-bolszewickiej, dowódcy 14. Pułku Ułanów Jazłowieckich, uczestnikowi walk nad Bzurą w 1939 r., Inspektorowi ZWZ-AK, Komendantowi Obszaru Białystok AK oraz komendantowi Okręgu Kraków AK, więźniowi niemieckich obozów koncentracyjnych, kawalerowi Krzyża Virtuti Militari (OBUWiM Białystok 2018 r.)
2. [Kamionka Wielka \(woj. małopolskie\) – tablica poświęcona Wiernym Synom Ojczyzny poległym w latach: 1914–1918, 1919–1920, 1939–1945, 1945–1963 w 100-lecie odzyskania przez Polskę Niepodległości \(OBUWiM Kraków 2018 r.\); <http://www.kamionkawielka.diecezja.tarnow.pl/msza-swieta-za-ojczyzne-10-11-2018/>](http://www.kamionkawielka.diecezja.tarnow.pl/msza-swieta-za-ojczyzne-10-11-2018/)
3. [Kielce – tablica upamiętniająca żołnierzy 13. Pułku Ułanów Wileńskich na Wojewódzkim Domu Kultury \(OBUWiM Kraków,](#)

Pozostałe upamiętnienia oraz remonty związane z 1920 r., planowane w 2020 r.

1. Ciężkowice (pow. tarnowski) – odtworzenie niewielkiego obelisku z lat 30., upamiętniającego Bitwę Warszawską (współfinansowanie przez IPN) – zakończenie prac i uroczystości w listopadzie 2020 r.
2. Sitaniec (gm. Zamość) – remont pomnika na grobie uł. F. Krasowskiego; planowany termin realizacji: sierpień – wrzesień 2020 r.
3. Suchowola – pomnik w miejscu mordu Polaków dokonanego przez CzeKa
4. Toruń – odsłonięcie 15 sierpnia 2020 r. w Parku Miejskim na Bydgoskim Przedmieściu w Toruniu zrekonstruowanego pomnika Żołnierzy Wojsk Balonowych. Monument upamiętniający żołnierzy, którzy zginęli podczas wojny polsko-bolszewickiej, odsłonięty 5 maja 1937 r., został zniszczony przez Niemców w 1939 r.
5. Trawniki – remont kwatery z 1920 r. planowany termin realizacji: wrzesień 2020 r.
6. Szczecin – upamiętnienie wydarzenia historycznego podczas wojny polsko-bolszewickiej z 1920 r., zwanego „cudem nad Wisłą”, w formie ryngrafu na terenie należącym do Parafii Rzymskokatolickiej przy Bazylice św. Jana Chrzciciela w Szczecinie;
7. Szczecin – wykonanie upamiętnienia w formie rzeźby ławeczki z postacią gen. Józefa Hallera w brązie.

Projekt OCALAMY

W ramach projektu OCALAMY uhonorowane zostały groby osób biorących udział w walkach 1920 roku. Znak *Ojczyzna Swemu Obrońcy* umieściliśmy na mogiłach podczas specjalnych uroczystości.

Lista uhonorowanych:

1. Józef Sierociński – ur. 12.11.1891 r. Łódź, zm. 2.01.1955 r.
Kamienna Góra. Kapitan Wojska Polskiego, wybitny działacz Związku Sokolstwa Polskiego w USA. Komendant Sokolej Szkoły Podchorążych w Kanadzie, Szef Wydziału Rekrutacji ochotników z USA do Błękitnej Armii Polskiej gen. Józefa Hallera we Francji, współtwórca Błękitnej Armii we Francji. Członek polskiej misji wojskowej na Syberii. Adiutant gen. Józefa Hallera podczas jego wizyty w Stanach Zjednoczonych w 1923 r.
2. Antoni Bil – ur. 13.12.1893 r. Marianowice, zm. 19.10.1953 r.
Kamienna Góra. Żołnierz wojny polsko-ukraińskiej i polsko-bolszewickiej. W 1918 roku rozpoczął służbę wojskową w nowo organizowanych oddziałach niepodległego państwa polskiego w IV Szwadronie Radom. Podczas wojny polsko-bolszewickiej walczył na Wileńszczyźnie.
3. Alfons Jabłoński – ur. 19.03.1899 r. Sternberg, zm. 09.10.1946 r.
Wrocław. W latach 1916-1918 walczył w armii austro-węgierskiej na froncie albańskim. W lutym 1919 roku ochotniczo wstąpił do Wojska Polskiego. Został zweryfikowany w stopniu podporucznika i przydzielony do 8. Pułku Piechoty Legionów, biorąc udział m.in. w bitwie nad Niemnem. W Wojsku służył jako oficer zawodowy. Wybuch wojny we wrześniu 1939 roku zastał go w batalionie KOP „Sarny” stacjonującym na granicy ze Związkiem Radzieckim. Uniknął niewoli i przedostał się do Warszawy, gdzie od 1940 roku włączył się w działalność konspiracyjną w ZWZ-AK. W 1941 pełnił funkcję instruktora wyszkolenia wojskowego Szarych Szeregów. Od 1943 dowodził Inspektoratem Zachodnim Gródek Jagielloński, w tym samym roku został szefem Wydziału operacyjnego Komendy Okręgu Lwów AK. W lipcu 1944 został szefem sztabu Okręgu Lwów „NIE”, zaś w grudniu 1945 w związku z włączeniem Lwowa do ZSRR wyjechał w głąb Polski. Był działaczem powojennego podziemia antykomunistycznego, od stycznia 1946 kierował Wydziałem Organizacyjnym Okręgu Jelenia Góra „Zachód” Zrzeszenia Wolność i Niezawisłość (WiN). Był też pełniącym obowiązki zastępcy kierownika Okręgu Jelenia Góra

„Zachód” WiN – ppłk. Bolesława Tomaszewskiego, a następnie od 20 maj 1946 pełniącym obowiązki kierownika Okręgu. Został aresztowany w Jeleniej Górze pod przybranym nazwiskiem w dniu 9 czerwca 1946 i osadzony w więzieniu we Wrocławiu. W brutalnym śledztwie pozostał końca nieugięty i odmawiający zeznań. Zmarł na gangrenę 9 października 1946. Jego grób odnaleziono na Cmentarzu Osobowickim we Wrocławiu w 1988.

4. Aleksander Weraksa - ur. 02.02.1891 r. Mińsk Litewski, zm. 16.08.1964 r. Strzelin. Powołany do armii rosyjskiej 25 lipca 1914 r. Po skończeniu szkoły oficerskiej w Pskowie skierowany został na front, gdzie brał udział w walkach niemiecko-rosyjskich . Kiedy gen. Dowbor-Muśnicki stworzył I Korpus Polski w Rosji wstąpił w jego szeregi 25.11.1917r. i przydzielony został do tzw. Legii Rycerskiej . W styczniu 1918 dostał się do niewoli bolszewickiej, z której zbiegł wraz z 21 oficerami polskimi. W lutym 1919 wstąpił do 4 Dywizji gen. Lucjana Żeligowskiego. 14.07.1919 r. przydzielony został do 40 Pułku Piechoty Strzelców Lwowskich, z którym przeszedł całą wojnę polsko-bolszewicką, jako oficer kompanii, następnie dowódca kompanii i dowódca batalionu.
5. Lesław Węgrzynowski - ur. 15.09.1885 r. Rohatyń, zm. 10.06.1956 r. Wrocław. Był farmakologiem, ftyzjatrą i pionierem walki z gruźlicą w Polsce. W czasie I wojny światowej służył jako szef sanitarny w Legionie Wschodnim, był dwukrotnym uczestnikiem walk o Lwów (1918, 1939) a także żołnierzem Armii Krajowej i Powstańcem Warszawskim. Działał w Radzie Pomocy Żydom „Żegota”. Awansowany do stopnia Majora Lekarza 1.06.1919 r. Od 1945 r. był Dyrektorem Sanatoriów Przeciwgruźliczych w Bukowcu i Obornikach Śląskich. Związany był ze środowiskiem naukowym Wrocławia. W 1951 r. został usunięty z kadry naukowej Akademii Medycznej we Wrocławiu jako osoba „politycznie bez wartości”.
6. Mieczysław Rożałowski - ur. 18.07.1883 r., zm. 03.04.1950 r. W roku 1918 odpowiedział na wezwanie Rady Regencyjnej, wzywającej wojskowych, Polaków do kraju. Dostał się do Polski w lutym 1919 r. gdzie został przyjęty do Wojska Polskiego w stopniu

majora. W styczniu 1920 przeniesiony do 14. Pułku Ułanów Jazłowieckich na stanowisko zastępcy dowódcy pułku. W pułku tym przebywał do końca wojny polsko-bolszewickiej. Biorąc udział we wszystkich walkach swojej jednostki. Otrzymał za nie osobiste podziękowania od Naczelnika Państwa Marszałka Józefa Piłsudskiego.

7. Wojciech Grodzki - ur. 09.04.1898 r. Parzęczew, zm. 01.10.1976 r. Oleśnica. Wojciech Grodzki brał udział w Powstaniu Wielkopolskim, służąc w 1. Kompanii Jarocińskiej pod dowództwem Bronisława Kirschnera. Brał udział w wyzwoleniu Jarocina, Krotoszyna, Zdun oraz Ostrowa Wielkopolskiego. Walczył pod Rawiczem, Zakrzewem oraz Łaszczynem w lutym 1919 roku. Po zakończeniu Powstania wziął udział w wojnie polsko-bolszewickiej na Wileńszczyźnie nad rzeką Wilejką.
8. Jan Dłutek - ur. 22.06.1881 r., zm. 24.09.1956 r. Wałbrzych. Jan Dłutek służył jako kapelmistrz jeszcze przed wybuchem I wojny światowej, w armii rosyjskiej. Do bitwy pod Kaniowem prowadził pluton trębaczy 5 Pułku Ułanów II Korpusu Polskiego. Był kapelmistrzem, inicjatorem powstania plutonu trębaczy i Marsza Pułkowego. Skomponował również melodię pod Hymn Ułana Jazłowieckiego, napisanego przez Władysława Nowackiego, który to z kolei rozpoczął tradycję pielgrzymowania do klasztoru w Jazłowcu na dzień 8 grudnia. Swoją pluton wraz z pułkiem przyprowadził do Polski. Kiedy po kampanii wołyńskiej 1919 roku Ułani Jazłowieccy ulokowali się w Żółkwi na „zimowych leżach”, por. Dłutek ze swoimi trębaczami okazał się wyjątkowo niezawodny. W garnizonie lwowskim prowadził zespół muzyczny. Orkiestra pod jego kierunkiem była ozdobą wielu uroczystości na terenie Lwowa - zawodów sportowych, wyścigów konnych, biegów myśliwskich w dniu św. Huberta. Brał udział w zagonie na Koziatyn oraz wyprawie kijowskiej. W obliczu kontrofensywy bolszewickiej porucznik Dłutek stanął na wysokości zadania, wraz ze swoimi trębaczami osłaniając odwrót taborów odciętych od pułku, przebijając się przez pierścienie wroga. W idealnym porządku doprowadził też powierzony Mu pododdział do Lwowa,

do siedziby kadry Pułku. Za swoją żołnierską postawę, jako jeden z pierwszych otrzymał Krzyż Walecznych.

9. Agnieszka Wojtkowiak - ur. 21.01.1898 r. Bydgoszcz, zm. 16.02.1985 r. Bierutów. Agnieszka Wojtkowiak (z domu Jabłońska) pracowała jako siostra Czerwonego Krzyża w Szpitalu Wojskowym w Bydgoszczy. Jako sanitariuszka pracowała w okresie 01.04.1921r. do 29.03.1922r. w szpitalu polowym nr 403. Po II wojnie światowej angażowała się w prace społeczne i organizację życia wśród pierwszych mieszkańców Bierutowa.
10. Józef Wojtkowiak - 03.02.1899 r. - 25.03.1982 r. Powstaniec Wielkopolski i uczestnik wojny polsko-bolszewickiej.
11. Bolesław Orliński - ur. 13.04.1899 r. - 28.02.1992 r. w okresie I wojny światowej walczył w armii rosyjskiej, z której przeszedł w 1917 roku do I. Korpusu Polskiego gen. Dowbor-Muśnickiego. Po jego rozbrojeniu przez Niemców uniknął niewoli i przedostał się do kraju, gdzie wstąpił w szeregi Wojska Polskiego. Brał udział w wojnie polsko-bolszewickiej jako podoficer kawalerii. Wkrótce później wystąpił jednak o przeniesienie do lotnictwa. Ukończył Niższą Szkołę Pilotów w Bydgoszczy, po czym wyższą szkołę pilotażu. W 1923 został się instruktorem w Wyższej Szkole Pilotów w Grudziądzu.
12. Jan Dzierżykraj-Morawski - ur. 01.12.1900 - 22.07.1977 r. Jan Kanty Dzierżykraj-Morawski h. Nałęcz w latach 1915-1918 brał czynny udział w konspiracyjnym Towarzystwie im. Tomasza Zana, mającej na celu kształcenie młodzieży polskiej w zaborze pruskim. Od 1918 roku działał w Tajnym Komitecie Wojskowym. 28 grudnia 1918 r. wstąpił do Wielkopolskiej Armii Powstańczej, zasilając szeregi tworzącego się pułku Wielkopolskiej Jazdy Ochotniczej (późniejszego 15. Pułku Ułanów). Wedle przekazów rodzinnych to on, jako pierwszy miał wywiesić na poznańskim ratuszu biało-czerwony sztandar. Brał udział w walkach powstańczych na północy Wielkopolski, pod Szubinem. W wojnie polsko-bolszewickiej walczył w randze podporucznika w 26. Pułku Ułanów w jego bojach toczonych na terenie dzisiejszej Białorusi. Po wojnie uzyskał dyplom magistra nauk ekonomicznych. W

latach 1923-1926 pełnił funkcję zastępcy dyrektora generalnego Rady Naczelnej Przemysłu Cukrowniczego, w latach 1924-1936 był członkiem Zarządu i dyrektorem Biura Ekonomicznego Izb i Organizacji Rolniczych Zachodniej Polski, radcą Izby Rolniczej oraz organizatorem i przewodniczącym Związku Wytwórców Jęczmienia Browarnego, a także przewodniczącym Międzyizbowej Komisji ds. Handlu Wewnętrznego przy Związku Izb i Organizacji Rolniczych Zachodniej Polski. W roku 1931 był członkiem polskiej delegacji podczas rozmów gospodarczych z Niemcami. W roku 1939 był członkiem polskiej delegacji na obrady Ligi Narodów w Genewie. Od 1938 roku do wybuchu wojny pełnił funkcję prezesa Wielkopolskiej Izby Rolniczej. Po zakończeniu drugiej wojny światowej osiedlił się na Dolnym Śląsku zostając dyrektorem Jeleniogórskiego Okręgu Państwowych Nieruchomości Ziemskich z siedzibą w Legnicy. Po przeprowadzce do Wrocławia został dyrektorem Biblioteki Głównej Wyższej Szkoły Rolniczej.

13. Józef Uruski - ur. 10.04.1896 r. - 01.12.1978 r. Służbę w Wojsku Polskim rozpoczął w 1918 roku, biorąc udział w wojnie polsko-bolszewickiej, m.in. w operacji zajęcia Kijowa w maju 1920 roku. Po demobilizacji rozpoczął służbę w 23. Batalionie Celnym, która trwała do sierpnia 1923 roku, kiedy to został przeniesiony do rezerwy. W okresie międzywojennym pracował jako gajowy w lasach państwowych w powiecie czortkowskim. W 1944 roku został zmobilizowany do 4. Pułku Piechoty ludowego Wojska Polskiego, w składzie którego dotarł na ziemie zachodnie, gdzie osiadł po demobilizacji.